

Balázs Judit (Judy Young Drache)

Kisgyerekként, nevelőszülőknél

Sajnos árvaházi visszaemlékezésem az 1944–49 közötti évekből igen rövid, hiszen 1943-ban születtem. A vézskorszak után, 3-4 éves koromtól kezdve a nevelőszüleimmel éltem Budapesten a Damjanich utcában. Sokkal rejtélyesebb, hogy 2-3 évesen milyen gyermekotthon fogadott be árván. A ► rákospalotai Joint gyermekotthon a Zápolya utcában (most Szerencs utca) működött a háború után. Az derül ki a hosszas kutatással fellelt okmányaimból, hogy vagy én, vagy egy névrokonom (Balázs Judit, aki 1935-ben született) ebben a rákospalotai → Joint által fenntartott gyermekotthonban volt növendék 1946-ban.

Az sem biztos, hogy egyáltalán egy ilyen árvaház növendéke voltam! Arra emlékszem csak, hogy egy-egy távoli rokon említett ilyesmit, és előkereshetők az egykori örökbefogadás papírjai is, ahol említették az „intézeti költségek fedezését”. Nagyon remélem, hogy ezen a volt árvaházi növendékek találkozóján sikerül idáig nem megtalált információt kiderítenem, vagy legalábbis a többi volt növendék emlékeiből merítenem.

Egészen kisgyerek voltam, amikor valóban éltem Rákospalotán ahol anyai nagyanyám egyik testvére Sterbinszky Nándorné (született Venetianer Leontin) lakott a családjával és ahol közvetlen a háború után én is laktam egy ideig. Ezért is tűnik valószínűnek a Zápolya utcai gyermekotthon.

Szüleimet és három nagyszülőmet az utolsó vonatok egyikével → deportálták Újpestről. Családi elbeszélések alapján próbáltam kideríteni, hogy miként menekültem meg, amikor rábíztak vagy anyai nagyapámra (Galamb Antalra), aki nem volt zsidó, vagy egy másik rokonra, de azóta sem derült ki teljes biztonsággal, hogy ki volt 1944 nyarán a megmentőm!

Szabályos örökbefogadásom csak 1950-ben történt meg, miután Leontin néni szüleimet holtnak nyilvánította. Ezt követően Leontin néni lánya, anyám unokatestvére, Sterbinszky Margit és férje, Vajda Pál adoptáltak. Nevelőanyám, Margit soha nem volt hajlandó bármit is említeni erről. Élete végéig tagadta az igazi szüleimet, és azt, hogy nem az ő lánya vagyok. Például nem engedett más családtagokkal összejönni, így az életben maradt nem zsidó nagyapámról is csak sokkal később hallottam.

Leontin néni azért elárult nekem egy-két dolgot anyámról; pl. azt a nagyon is megrendítő körülményt, hogy terhes volt, amikor deportálták. Titokban szüleim házassági fényképét is megmutatta nekem – ezt a felvételt később egy unokatestvértől megkaptam. Én pedig kb. 11-12 éves koromban a lakásunkban találtam egy elbujtatott levelet, amit apám irt nekem egyéves születésnapomon, június 30-án,

amikor őket Újpest zsidóságával együtt Békásmegyerre vitték, hogy onnan pár nappal később bevagonyírozzák őket Auschwitz felé. Sajnos ez a levél elkallódott. De jól emlékszem apám szabályos kézírására, és arra, hogy mennyire reméli a zsidó szellemben történő neveltetésemet.

A szép egyetlenes kézírást később a Zsidó Múzeum Levéltárában sikerült jobban megismernem (hálás köszönet ezért Toronyi Zsuzsannának!), mivel apám a háború éve alatt a Múzeumban dolgozott mint kutató és múzeumi őr. Ezt a munkát valószínű volt Rabbiképzős professzorának, Grünvald Fülöpnek köszönheti, aki akkor a Múzeum ügyvezető igazgatója volt. 1946 decemberében a háború utáni első közgyűlésén a Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesülete adoptálni kívánta „Dr. Balázs György mártírhalált halt múzeumi őr árván maradt kislányát.” Ez a nagyon szép gesztus persze nem volt realiztikus vagy kivitelezhető.

Visszatérve a Joint otthonokra, világosabbak az emlékeim a Délibáb utcai óvodáról, ahova 4 vagy 5 évesen jártam, és amelyről nemrég azt jelezte egy-két akkori óvodás társam, hogy az egy Joint által fenntartott intézmény volt – akár a Leányárvaház épületében vagy annak közelében. Mindenesetre csak jó emlékeim vannak az ott töltött időről. 1949 szeptemberében a fasori akkori általános iskolában (azelőtt és most újból az evangélikus gimnázium) kezdtem az első osztályt.

*Délibáb utcai óvodástársak 1949 tavaszán: középen Balázs Judit,
jobb oldalt Kóry Ágnes, bal oldalt Horvát Anna*

Sajnálattal konstátálom, hogy nevelőszüleim nem tettek eleget apám kívánságának, hogy zsidó milióben, zsidóként legyek felnevelve sem akkor, sem később, miután 1957 tavaszán kivándoroltunk Angliába. Lehetett az ötvenes években még életben levő pár rokonunk, más ismerősünk, akik elmondhatták volna a családunk történeteit, de így az sem történt meg.

Már közel 40 évesen mentem vissza először Magyarországra Kanadából, ahová férjemmel áttelepültünk. Végre 1982-ben beszélhettem Budapesten professzor Scheiberrel, aki jól ismerte apámat a Rabbiképzőből, ahol rabbi tanulmányait a születésem évében, 1943-ban fejezte be. Emlékezett arra is, hogy apám a Pázmány Péter egyetemen 1940-ben védte meg disszertációját, és értékes tudományos karriert jósoltak neki. Később az apai nagyapámról (Dr. Balázs Gézáról) is megemlékezett → Dr. Schweitzer József, és apám két Izraelbe → alijázott barátja, Dr. Szabó Ödön (Elijahu Yeshurun) és Dr. Kepecs Imre (Zvi Kedmi). Balázs Géza Újpesten hébert tanított és cionista aktivista is volt.

Még egy mondatot szeretnék ehhez a rövid visszaemlékezéshez hozzáfűzni: ha nem is teljes mértékben és kicsit késve – de mégis valóra válik apám kívánsága: az 1999/2000-es tanévet az oxfordi Centre for Hebrew and Jewish Studies-ban töltöttem, és megkaptam az ottani mesterfokozat diplomáját. Azóta is keresem és járom a zsidóságomhoz vezető utat.